

De Uitdaging RtC

Een tweejarig, interactief ontwikkeltraject rond een van de grotere uitdagingen in de lokale democratie voor de komende jaren: Right to Challenge

Intro

De lokale democratie is permanent in ontwikkeling en herbergt complexe vraagstukken. In deze tijd waar de samenleving behoefte heeft aan meer zeggenschap en eigenaarschap, vraagt dat om een heel andere manier van sturing. De gemeente is namelijk al een tijd niet meer de enige die deze vraagstukken oppakt. Veel lokale partners en actieve bewoners voelen zich betrokken en zelfs mede eigenaar van het benutten van kansen en het oplossen van problemen. Dit gebeurt in een nieuw samenspel. Overheidsparticipatie is de nieuwe norm aan het worden, waarbij gelijkwaardig partnerschap en co creatie centraal staan. Om de overgang van 'invloed' naar 'zeggenschap en eigenaarschap' te realiseren worden verschillende methodieken, procedures en slimme ingrepen bedacht, ontwikkeld en beproefd.

*De **Right to Challenge** is een van de veelbelovende hefboomen om zeggenschap en eigenaarschap te verkrijgen. Voor een goede toepassing van dit instrument zijn veel bestuurders, bewoners, beleidsambtenaren en professionals elkaar aan het opzoeken om te kijken hoe er recht gedaan kan worden aan deze bottom-up beweging. In het regeerakkoord zijn warme woorden gewijd aan de RtC en de minister ziet het als een grote kans voor burgers om meer zeggenschap te verkrijgen.*

Maar hoe doe je het dan? Bestaat er een ideaal RtC-traject?

*Als u op zoek bent naar manieren om de Right to Challenge succesvol in uw gemeente op te zetten en u wilt dit graag samen met collega's interactief ontwikkelen, dan bent u van harte welkom bij het ontwikkeltraject **De Uitdaging RtC**. Een ideale manier om gezamenlijk toe te werken naar een succesvolle en zorgvuldige implementatie van de RtC. In het najaar van 2018 starten we met De Uitdaging RtC met een looptijd tot voorjaar 2020.*

Uitgangspunten Right to Challenge

1. Het startpunt en **primaat ligt bij inwoners** die een initiatief hebben ontwikkeld rond een onderwerp of thema binnen het publieke domein.
2. Bij het initiatief is er sprake van een wens naar een relevante mate van **zeggenschap en eigenaarschap** ten aanzien van het onderwerp en publieke taak.
3. Het initiatief draagt een maatschappelijke meerwaarde in zich, door de directe verbondenheid met de buurt of thema waar het initiatief zich afspeelt.

Right to Challenge, maar hoe dan?

U staat niet alleen in uw wens om Right to Challenge te integreren in de werkwijze van uw gemeente. Het Regeerakkoord benoemt de Right to Challenge specifiek. Veel gemeenten namen het op in het coalitieakkoord. Zo wordt invulling gegeven aan een meer betrokken samenleving en om de lokale

democratie verder te vernieuwen. Bewoners die het beheer van een sporthal ter hand nemen, zelf de herinrichting van een straat op zich nemen of projecten rond talentontwikkeling van jongeren stimuleren, het kan allemaal met de RtC. Het is een recht om de overheid uit te dagen. Het instrument past goed in de hedendaagse participatiesamenleving, waar veel kennis, kunde en betrokkenheid aanwezig is in elke buurt en rond thema's. Tegelijkertijd is de manier waarop dit recht om uit te dagen vorm gegeven moet worden, op haar beurt een hele uitdaging voor de overheid. Keer op keer blijkt het een lastige en tijdrovende klus om overheidstaken met bijbehorende verantwoordelijkheden en middelen aan bewoners over te dragen.

Samen ontwikkelen

In **De Uitdaging RtC** nemen we u stap voor stap mee naar het succesvol inrichten van een Right to Challenge proces dat past bij uw gemeente. Gebruikmakend van de lessen in andere gemeenten, van internationale ervaringen met RtC, inzichten vanuit de wetenschap en met de kennis van experts vanuit een breed netwerk op het gebied van democratische vernieuwing en overheidsbeleid. En natuurlijk met de gedegen kennis en ervaring van u als actieve deelnemer aan het ontwikkeltraject.

We zoeken deelnemers uit gemeenten die serieus aan de slag willen gaan met de Right to Challenge. Dat kunnen gemeenten zijn waar voor het eerst een RtC wordt opgezet of juist gemeenten die al ervaring met RtC hebben en het instrument willen verbeteren.

Bij het ontwerpen en uitvoeren van een goede Right to Challenge moeten veel keuzes worden gemaakt.

- Hoe wordt de regeling dusdanig opgezet dat het goed aansluit bij initiatiefnemers?
- Hoe bied je duidelijkheid maar houd je ook ruimte voor maatwerk?
- Op welke (sub)domeinen van beleid en beleidsregels is het van toepassing en hoe gaan we om met initiatieven die buiten de domeinen lopen?
- Hoe maken we een afwegingskader en op welke manier regelen we de financiering?
- Wat moet er precies in beleid en regelgeving worden aangepast?
- Hoe organiseer je (intern) draagvlak en regel je de benodigde verandering (politiek-ambtelijke complex)?

Stapsgewijs en iteratief komen deze vragen aan de orde in de acht modules van het ontwikkeltraject **De Uitdaging RtC**.

Opbouw

Ervaring tot dusverre leert dat de start van een Right to Challenge tot implementatie ervan, behoorlijk wat tijd vergt. Besluitvorming, inhoud, intern en extern draagvlak, uitvoering, monitoring; het vraagt veel tijd om het goed te regelen. Daarom bieden we een ontwikkeltraject aan voor de loop van twee jaar. U houdt zelf de regie over het ontwerpproces in uw gemeente. Wij ontwikkelen een leeromgeving met collega's, ervaringsdeskundigen (onder andere bewoners) en experts. Veel nadruk zal liggen op bewoners en maatschappelijke initiatieven. Zij worden immers de dragers van het succes en denken en werken dus actief mee in dit ontwikkeltraject.

Het ontwikkeltraject bestaat uit acht bijeenkomsten van 4 - 6 uur. Hiervoor zijn acht aparte modules ontwikkeld. Er is voldoende ruimte om deze modules nader in te richten op specifieke wensen en vragen van deelnemers. Voor of na iedere bijeenkomst vindt een coaching gesprek plaats, gericht op de toepasbaarheid van de lessen in de modules. Hierbij bespreken we de actuele vragen of knelpunten in uw eigen organisatie.

De modules

1. *Doel en betekenis voor uw gemeente*

We gaan in op het instrument Right to Challenge en de betekenis voor uw gemeente. Ook kijken we heel precies naar het doel van Right to Challenge in uw situatie. Het doel kan namelijk variëren van betere en efficiëntere publieke diensten tot meer ruimte voor maatschappelijk initiatief. Hierin betrekken we alle perspectieven van bestuurder tot inwoner. En we kijken naar de rol van Right to Challenge in een bredere participatieaanpak.

2. *Stakeholders*

Right to Challenge ontwikkel je niet alleen. We maken een analyse van de stakeholders in uw gemeente en hun houding ten opzichte van Right to Challenge. We maken een plan van aanpak op maat om hen in het verdere ontwikkeltraject goed te betrekken voor voldoende draagvlak en de best mogelijke implementatie in uw gemeente.

3. *Zeggenschap en eigenaarschap*

Doel én context van een Right to Challenge is het verschuiven van verantwoordelijkheden en middelen tussen overheid en initiatiefnemers. We besteden aandacht aan de doelen van zeggenschap en eigenaarschap en bezien dit in de context van de horizontale netwerkorganisatie, gelijkwaardig partnerschap en de wens om co creatief te werken. Hoeveel zeggenschap en welke mate van eigenaarschap kan een initiatiefnemer in uw gemeente aan? Hoe borgen we de lessen van initiatiefnemers zodat ook andere initiatieven er op kunnen varen?

4. *Inkoop en financiering*

Wat betekent Right to Challenge voor de gemeente als inkoper? Welke instrumenten bieden ruimte. We bespreken de brede variatie van aanbesteding, inbesteding, overheidsopdrachten en subsidies. We gaan op zoek naar de ruimte die deze instrumenten en de wetgever bieden om lokale spelers voorrang te geven ten opzichte van marktpartijen (zoals welzijnsinstellingen).

5. *Juridische opgave*

Is er een nieuwe regeling (verordening) nodig en zo ja, hoe kan dat eruit zien? Wat zijn de juridische consequenties en hoe kijken we naar specifieke wet- en regelgeving? Van attractiebesluit tot aanbestedingswet, concurrentiepositie, rechtsbescherming, aansprakelijkheid en verantwoording. Welke mogelijkheden bieden de Omgevingswet en de Klimaatwet?

6. *Afweging en toetsing*

Niet ieder maatschappelijk initiatief is per definitie goed en we willen ruimte voor maatwerk. Hoe maak je een afwegingskader en hoe toets je vervolgens om een afweging te maken? Hoe zorg je ervoor dat initiatieven waar iedereen enthousiast van wordt niet bij voorbaat afvallen? En wie toetst er eigenlijk en met wie bepaal je het?

7. *Organisatie*

Een van de grootste uitdagingen ligt in de eigen organisatie. De benodigde nieuwe manier van werken roept vanzelfsprekend weerstand op. De organisatie is er nog niet op ingericht. Wie neemt procesverantwoordelijkheid voor de challenges en hoe maak je verbinding met beleidsafdelingen? Hoe neem je de lijnorganisatie mee? Wat is de positie en het wenselijke belang voor Raad en College?

8. *Proces van idee naar challenge en daarna*

De inrichting van het Right to Challenge krijgt langzaam aan vorm. Maar hoe krijgen we voldoende en kwalitatief goede challenges? Welke ondersteuning kunnen en willen we bieden om deze voldoende gedetailleerd en uitgewerkt te kunnen beoordelen? Ook kijken we vooruit: hoe regelen we dat bewezen succesvolle challenges een plek kunnen krijgen in de reguliere aanbesteding of gunning van publieke taken? En hoe borgen we de afspraken?

Deelname en investering

Actieve betrokkenheid en deelname aan het ontwikkeltraject is van groot belang. Eén vaste deelnemer als contactpersoon namens de gemeente is een voorwaarde voor succesvolle deelname. Iedere bijeenkomst is toegankelijk voor maximaal drie personen per organisatie. De collega die je meeneemt is afhankelijk van het onderwerp van de module. Tijdens de module 'stakeholders' staan we hier uitgebreid bij stil en maken we samen met u een planning.

Wat bieden we?

Binnen dit ontwikkeltraject bieden we het volgende, mede aan de hand van concrete casussen uit uw eigen gemeente:

- ✓ Een intakegesprek (verkennen situatie in aanwezigheid van wethouder en/of gemeentesecretaris)
- ✓ Acht bijeenkomsten van 4-6 uur met relevante deskundigen
- ✓ Relevante en inspirerende literatuur
- ✓ Verslaglegging / terugkoppeling incl. intervisiesessie bestuurders/contactambtenaren
- ✓ Zeven coaching-gesprekken voor succesvol toepassen van de lessen
- ✓ Maatwerk in de modules en helpdesk tussentijdse vragen
- ✓ Afrondende bijeenkomst voor alle deelnemers en collega's uit de eigen organisatie

Wat kost het?

De investering die wij hiervoor vragen is ongeveer **€ 25.000,- ex BTW** voor de gehele looptijd van 18 tot 20 maanden in de periode van najaar 2018 tot voorjaar 2020. Het minimaal aantal deelnemende gemeenten is zes, met een maximum van acht.

Over de aanbieders

Agora Europa brengt beslissers en de mensen over wier toekomst wordt beslist dicht bij elkaar. Agora Europa heeft haar sporen verdiend in de algehele verbetering van het contact tussen politiek en burgerij. Als initiator en organisator van conferenties en festivals, televisiedebatten, grote enquêtes en volksraadplegingen, werkateliers, culturele projecten en discussietrajecten.

Eisse Kalk (voorzitter van Agora Europa) is al meer dan 50 jaar actief betrokken bij de vernieuwing van de democratie. Hij zoekt daarbij vooral naar het opzetten van projecten, debatten en experimenten waarin bewoners en burgers zich in willen zetten voor de publieke zaak.

Niesco Dubbelboer (directeur Agora Europa) is voormalig lid van de Tweede Kamer en een voorvechter van betere, meer en directe democratie. Hij organiseerde lokaal, nationaal en internationaal vele conferenties, interactieve processen en debatten. Met verschillende gemeenten en ministeries als opdrachtgever heeft hij op vele plaatsen projecten opgezet om burgers te betrekken bij planvorming en zo meer invloed en zeggenschap te geven. Ook voerde hij verschillende campagnes gericht op het verbeteren en versterken van zeggenschap van mensen.

Landelijk Samenwerkingsverband Actieve bewoners (LSA) heeft haar oorsprong in de aandachtswijken in de grotere steden van Nederland, maar opereert tegenwoordig landelijk in alle gemeenten. Als vereniging van innovatieve bewonersinitiatieven en bewonersgroepen werken zij al bijna 30 jaar aan grotere invloed en betrokkenheid van actieve bewoners. LSA is de geestelijk vader van het Right to Challenge in Nederland.

Kristel Jeuring (projectleider LSA) heeft als projectmanager haar sporen verdiend in het werken met maatschappelijke initiatieven en het werken aan een optimaal klimaat voor deze initiatieven. Zij brengt internationale ervaring mee vanuit haar werkzaamheden voor de Britse organisatie *Locality* die de 'community rights' in Groot Brittannië vorm gaven.

Thijs van Mierlo (directeur LSA) werkt al twaalf jaar voor en met bewonersinitiatieven aan een stevige positie in de samenleving. Als (mede)initiatiefnemer voor programma's voor buurtrechten, BewonersBedrijven, bewonersgestuurd maatschappelijk vastgoed en wijkaanpak voor kwetsbare wijken brengt hij een schat aan ervaring in.